

HỘI An vốn là thương cảng nổi tiếng từ nhiều thế kỷ, đến nay vẫn còn lưu giữ hàng nghìn di tích thuộc quần thể kiến trúc đô thị cổ, được UNESCO công nhận là Di sản văn hóa thế giới vào tháng 12-1999. Mảnh đất, con người Hội An giàu truyền thống văn hóa và cách mạng. Sau ngày giải phóng, Đảng bộ và nhân dân thị xã tập trung khắc phục hậu quả chiến tranh, kiến thiết quê hương và giành được những thành tựu xuất sắc trên các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hóa - xã hội và an ninh - quốc phòng. Cán bộ và nhân dân Hội An đã vinh dự được Nhà nước phong tặng danh hiệu Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân và Anh hùng Lao động trong thời kỳ đổi mới.

Xuất phát từ quan điểm, mục tiêu trong chiến lược phát triển kinh tế - xã hội của Đảng là: *Kết hợp hài hòa giữa tăng trưởng kinh tế nhanh, bền vững và hiệu quả với phát triển văn hóa - xã hội, tập trung giải quyết những vấn đề bức xúc, tạo chuyển biến rõ nét về tiến bộ và công bằng xã hội*, Đảng bộ thị xã đã vận dụng chủ trương của Đảng và Nhà nước để tìm ra lời giải cho bài toán phát triển cụ thể trên các điều kiện, đặc điểm riêng có ở Hội An là: *Chỉ có làm tốt công tác giữ gìn và phát huy những giá trị di sản văn hóa mới tạo ra cơ sở vững chắc và động lực mạnh để phát triển du lịch - ngành kinh tế mũi nhọn của Hội An*. Giá trị độc đáo của văn hóa Hội An là con người sống cùng di tích, sống với di tích. nếp sống phố thị hòa lẫn nếp sống làng quê, tạo nên một nét đặc trưng tốt đẹp được lưu truyền từ bao đời nay. Do vậy, bên cạnh việc lãnh đạo, chỉ đạo kiên quyết bảo tồn quần thể kiến trúc đô thị cổ, Đảng bộ luôn đặc biệt quan tâm đến quá trình xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở.

Trên nền tảng chính trị vững chắc và sự phong phú của các di sản văn hóa vật thể và phi vật thể ở địa phương, Thị ủy Hội An đã xây dựng "Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết Trung ương 5, khóa VIII" *Về xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc*.

Trong chiến lược phát triển toàn diện nhằm làm cho Hội An trở thành thị xã "Giàu về kinh tế, mạnh về an ninh chính trị, phát triển về văn hóa và tiến bộ về xã hội" có nội dung được Đảng bộ, chính quyền, Mặt trận và các đoàn thể chính trị - xã hội ở địa phương đặc biệt quan tâm là xây dựng Hội An nhanh chóng trở thành một thị xã văn hóa. Chủ trương này được cụ thể hóa bằng Nghị quyết chuyên đề của Hội đồng nhân dân thị xã và thông qua "Đề án xây dựng Hội An - thị xã văn hóa".

Đến nay, qua hơn 5 năm thực hiện, hầu hết các chỉ tiêu mà "Đề án" đã đề ra đều đạt hoặc vượt mức, thể hiện trên các lĩnh vực chủ yếu sau:

1 - *Kinh tế tăng trưởng cao, đời sống nhân dân không ngừng được cải thiện*. Những năm qua,

mức tăng trưởng kinh tế của thị xã luôn ổn định, tốc độ tăng trưởng GDP bình quân hàng năm đạt 14,8%, tăng 2,8% so với chỉ tiêu kế hoạch. Cơ cấu kinh tế chuyển dịch đúng định hướng. Qua 4 lần quyết định chuyển dịch cơ cấu, đến nay du lịch - dịch vụ - thương mại đã thực sự trở thành ngành kinh tế mũi nhọn, tỷ trọng GDP toàn ngành năm 2000 là 54,33% đến năm 2004 tăng lên 58,79% trong tổng GDP toàn thị xã. Các ngành ngư - nông - lâm nghiệp, công nghiệp - tiểu thủ công nghiệp cũng phát triển

* Thị ủy Hội An, tỉnh Quảng Nam

Xây dựng đời sống văn hóa ở thị xã HỘI AN

NGUYỄN HUNG *

khá mạnh, giá trị sản xuất từng ngành đều tăng từ 131,6% đến 322,5% so với năm 2000. Cơ cấu kinh tế - lao động trong nội bộ từng ngành chuyển dịch theo hướng tích cực. Đời sống nhân dân được cải thiện và nâng cao hơn trước. Năm 2004, thu nhập bình quân của người dân thị xã đã đạt trên 12,5 triệu đồng, gấp 2,5 lần so với chỉ tiêu mà đề án đề ra, gần gấp đôi mức bình quân chung của cả nước. Tỷ lệ hộ nghèo theo tiêu chí mới năm 2004 giảm xuống còn 2,48%, trong khi đó chỉ tiêu đề án đưa ra 2005 là 4%. Chính sách đền ơn đáp nghĩa và các phong trào tương thân, tương trợ trong nhân dân được thực hiện tốt. Đến nay, thị xã đã cơ bản xóa xong nhà tạm cho gia đình chính sách và hộ nghèo. Kết cấu hạ tầng và các công trình phúc lợi xã hội cũng được đầu tư xây dựng khá nhiều, nhất là hệ thống đường giao thông nông thôn, các ngõ kịet, hẻm phố, hệ thống điện chiếu sáng... Các tuyến đường giao thông trên địa bàn thị xã và các xã, phường đã cơ bản trải nhựa và bê-tông hóa; 60/78 thôn - khối phố xây dựng đủ thiết chế văn hóa và có nhà sinh hoạt hợp hội và tổ chức các hoạt động văn hóa - thông tin.

2 - Mức hưởng thụ văn hóa của nhân dân thị xã được nâng cao rõ rệt. Diện mạo văn hóa thị xã Hội An khởi sắc. Hoạt động văn hóa - văn nghệ, thể dục - thể thao thị xã phát triển khá mạnh, huy động nhiều lực lượng tham gia, phát huy được tính chủ động sáng tạo của quần chúng nhân dân trong sáng tác, biểu diễn và hưởng thụ văn hóa - văn nghệ. Các loại hình văn hóa - văn nghệ dân gian truyền thống được phục hồi và chấn hưng. Nhiều câu lạc bộ hát hò khoan, hát tuồng, bài chòi và các loại hình khác được duy trì, các đội văn nghệ quần chúng phát triển tương đối đồng đều ở khắp các xã, phường. Hoạt động lễ hội, hội thi, hội diễn, liên hoan giao lưu gắn với nội dung kỷ niệm các ngày lễ lớn của đất nước được tổ chức thường xuyên ở cấp thị xã cũng như cấp cơ sở với chất lượng chương trình cao. Các đội tuyển của Hội An còn tham gia đầy đủ và đạt nhiều giải cao tại các hội thi, hội diễn cấp tỉnh và trung ương. Công tác nghiên cứu khoa học, bảo tồn, quảng bá văn hóa, xuất bản sách văn hóa, lịch sử và phát huy các di sản văn hóa đạt được nhiều thành quả. Một số tập sách có giá trị và được các nhà khoa học,

nhà nghiên cứu đánh giá cao như: Kỷ yếu lịch sử Đảng bộ thị xã Hội An qua các thời kỳ; Nghiên cứu về văn hóa phi vật thể ở Hội An; Công cụ đánh bắt trên sông nước ở Hội An; Đề án quản lý, bảo tồn di sản văn hóa qua mạng máy tính; Lịch và lễ hội hằng năm ở Hội An... Các hoạt động lễ hội truyền thống với nhiều quy mô, cấp độ, đối tượng khác nhau cũng được tổ chức khá thành công trong những năm qua càng làm phong phú, đẹp thêm diện mạo và sự sinh động của văn hóa đô thị cổ Hội An; đồng thời thúc đẩy quá trình xã hội hóa văn hóa, tạo môi trường để nhân dân vừa hưởng thụ vừa sáng tạo các giá trị văn hóa mới.

3 - Công tác giáo dục - đào tạo, chăm sóc sức khỏe nhân dân được cấp ủy và chính quyền địa phương quan tâm đầu tư đúng mức. Mạng lưới trường lớp các cấp học được đầu tư xây dựng kiên cố, phát triển đa dạng và hoàn chỉnh ở tất cả cơ sở xã, phường. Đến hết năm học 2004 - 2005, toàn thị xã có 40 trường với trên 30.000 học sinh; 19 trường đạt chuẩn quốc gia, trong đó bậc học mẫu giáo, tiểu học có 16 trường, trung học cơ sở có 3 trường, đặc biệt Trường trung học cơ sở Kim Đồng được Nhà nước phong tặng danh hiệu Anh hùng Lao động thời kỳ đổi mới. Tất cả xã, phường hoàn thành chương trình phổ cập trung học cơ sở, mức cao nhất về phạm vi cấp huyện, thị xã trong toàn quốc. Mạng lưới y tế - chăm sóc sức khỏe nhân dân ở cả hai mảng công tác dự phòng và khám chữa bệnh đều thực hiện nghiêm túc, đạt chất lượng cao theo các nghị quyết của Đảng các chỉ thị của Bộ Y tế về nâng cao y đức của người thầy thuốc, xây dựng bệnh viện tình thương, tổ chức phong trào thi đua và duy trì chất lượng phong trào ổn định. Ở các xã, phường đều có trạm y tế đủ y, bác sỹ phụ trách. Cơ sở vật chất và trang thiết bị y tế không ngừng được cải thiện nâng cấp. Mạng lưới y tế cơ sở đã làm tốt chức năng chăm sóc sức khỏe ban đầu tại cộng đồng. Đến cuối năm 2004, số hộ được dùng nước sạch đạt trên 98%; có 10/13 trạm y tế xã - phường đạt chuẩn quốc gia; tỷ suất sinh giảm còn 12%, tỷ lệ trẻ em suy dinh dưỡng giảm còn 13%, vượt 3% so với đề án.

4 - Xây dựng và thực hiện tốt các quy chuẩn của thiết chế văn hóa cơ sở trong cộng đồng dân cư. Việc soạn thảo và thực hiện Quy ước

xây dựng gia đình văn hóa ở Hội An được phát động từ năm 1993. Vốn là một địa phương có nền nếp và môi trường ít bị xâm hại bởi văn hóa độc hại nên Quy ước được đông đảo các tầng lớp nhân dân thảo luận, thống nhất và đăng ký thực hiện. Hàng năm Quy ước vẫn được rà soát, bổ sung thêm những tiêu chí mới, hoặc điều chỉnh một số nội dung cho phù hợp với tình hình thực tế. Việc bình xét, đánh giá, xếp loại gia đình văn hóa được thực hiện theo quy trình chặt chẽ, công khai và nâng dần các tiêu chí về chất lượng. Số hộ đạt tiêu chuẩn gia đình văn hóa: năm 1996 là 52,8%, đến năm 2004 tăng lên 85,35% vượt 15,35% so với chỉ tiêu đề ra. Mô hình tộc họ văn hóa triển khai từ năm 1996 và phát triển mạnh từ năm 1999 đến nay. Hiện nay, toàn thị xã có 58 tộc đã đăng ký xây dựng tộc văn hóa và đã có 38 tộc được thị xã công nhận thực hiện tốt nội dung quy ước gia tộc. Phong trào xây dựng thôn - khối phố văn hóa triển khai từ năm 1997 theo Chỉ thị 04 của Tỉnh ủy Quảng Nam. Thôn Hà Trung, xã Cẩm Nam được chọn làm điểm xây dựng mô hình thôn văn hóa của toàn tỉnh. Đến tháng 3-2004 có 100% thôn - khối phố trong toàn thị xã phát động phong trào xây dựng thôn - khối phố văn hóa. Qua kiểm tra đợt cuối năm 2004 có 63 đơn vị (80,7%) đạt danh hiệu thôn - khối phố văn hóa cấp thị xã, trong đó có 33 thôn - khối phố được tỉnh công nhận, đang có nhiều nội dung hoạt động mới, không chỉ duy trì tốt phong trào mà còn phát triển thành những mô hình sinh động, độc đáo. Về xây dựng đơn vị cấp xã - phường văn hóa, tuy là một mô hình còn khá mới mẻ, chưa có sự hướng dẫn cụ thể của cấp trên, chưa có mô hình kinh nghiệm của các địa phương khác, nhưng trước diễn biến thực tế của phong trào, năm 2001 thị xã đã chọn xã Cẩm Nam làm điểm xây dựng xã văn hóa để tự rút kinh nghiệm chỉ đạo theo diện rộng. Cuối năm 2003 Hội An đã hoàn thành phương án và tổ chức phát động xây dựng xã - phường văn hóa trên toàn địa bàn. Qua kết quả kiểm tra có 10 đơn vị đạt danh hiệu xã - phường văn hóa, vượt 0,7% so với chỉ tiêu của đề án. Mô hình xây dựng công sở văn hóa ở thị xã Hội An triển khai khá sớm, nhưng đến năm 2001 mới chính thức đi vào hoạt động đúng quy trình và dần dần được điều hành, quản lý chặt chẽ hơn. Nội dung và chất lượng phong trào ở nhiều đơn vị ngày càng được nâng cao thể hiện

qua chỉ số hộ gia đình cán bộ, đảng viên, công chức, giáo viên, công nhân lao động không đạt danh hiệu gia đình văn hóa giảm dần. Năm 2004 có 107 cơ quan, đơn vị đạt các tiêu chuẩn đơn vị, cơ quan văn hóa, chiếm tỷ lệ 87,7%.

5 - *Công tác quản lý nhà nước, xây dựng Đảng, chính quyền trong sạch vững mạnh, bảo đảm an ninh chính trị - trật tự an toàn xã hội đã đạt được những bước chuyển biến tích cực.* Ủy ban nhân dân thị xã đã ban hành các chỉ thị, quy chế quan trọng về công tác vệ sinh môi trường đô thị, giải quyết các tệ nạn xã hội và tệ nạn trong kinh doanh - du lịch; thiết lập trật tự kinh doanh trong khu phố cổ; xây dựng tác phong và ứng xử văn hóa của người kinh doanh dịch vụ và hướng dẫn, giáo dục, chấn chỉnh vi phạm của khách tham quan; duy trì trật tự đô thị và môi trường du lịch; quy chế quản lý, bảo tồn, sử dụng di tích và danh thắng Hội An; quy chế quản lý các hoạt động quảng bá, cổ động biển hiệu... Tình hình an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội giữ được ổn định. Các tranh chấp của người dân được thị xã xử lý giải quyết minh bạch, rõ ràng, dứt điểm theo luật nên đã không để phát sinh điểm nóng trên địa bàn. Cấp cơ sở đã phát huy hoạt động tốt các tổ hòa giải ở địa bàn thôn - khối phố, coi trọng vai trò hòa giải trong gia đình, tộc họ. Các tệ nạn xã hội như: xì ke, ma túy, mại dâm... không tồn tại trên địa bàn, tạo môi trường lành mạnh, an toàn cho du khách khi đến tham quan đô thị cổ Hội An.

Đề án xây dựng Hội An thành thị xã văn hóa tuy chỉ mới ở giai đoạn đầu nhưng đã đem lại nhiều kết quả rất quan trọng. *Việc xây dựng và phát triển đời sống văn hóa đã thật sự trở thành động lực quan trọng thúc đẩy thị xã Hội An tăng trưởng nhanh và bền vững về kinh tế, vững mạnh về an ninh chính trị - xã hội, không ngừng nâng cao mức sống vật chất và tinh thần của nhân dân* đúng như nội dung và mục tiêu đặt ra trong Nghị quyết Trung ương 5, khóa VIII và Nghị quyết Đại hội IX của Đảng.

Qua quá trình lãnh đạo xây dựng thị xã văn hóa, gắn phát triển kinh tế với xây dựng đời sống văn hóa trên địa bàn, bước đầu chúng tôi nêu ra một số kinh nghiệm từ thực tiễn sau đây:

Một là, nhận thức một cách đầy đủ, thấu đáo, toàn diện các quan điểm của Đảng về xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến,

đậm đà bản sắc dân tộc. Đồng thời các cấp ủy và chính quyền, luôn coi trọng công tác nắm vững tình hình thực tiễn kể cả những suy nghĩ thực tiễn "nằm lòng" trong cán bộ, đảng viên và nhân dân để dự báo, dự lường đề ra nhiệm vụ, nội dung sát hợp cho từng giai đoạn, từng đối tượng, từng mô hình cụ thể. Đây có thể được xem là bài học kinh nghiệm hàng đầu và cơ bản nhất trong quá trình xây dựng đời sống văn hóa ở Hội An trong những năm qua.

Hai là, vai trò lãnh đạo của các cấp ủy đối với sự nghiệp xây dựng và phát triển đời sống văn hóa ở cơ sở không chỉ dừng lại ở những chủ trương đúng đắn, kịp thời mà còn thể hiện vai trò gương mẫu trong đời sống và sinh hoạt, trong quá trình trực tiếp lãnh đạo, chỉ đạo, điều hành, quản lý phong trào của cán bộ, đảng viên. Từ trước đến nay, hệ thống bộ máy Ban chỉ đạo, Ban xây dựng đời sống văn hóa ở Hội An từ cấp thị xã đến các địa phương, đơn vị cơ sở đều do cấp ủy trực tiếp điều hành, do đồng chí bí thư (hoặc phó bí thư) cấp ủy làm trưởng ban, hoạt động theo quy chế đã được thảo luận thống nhất ban hành. Chính nhờ vậy, phong trào đã tạo được sức mạnh tổng hợp từ sự lãnh đạo trực tiếp, toàn diện, sâu sát và có hiệu lực của các cấp ủy và hiệu quả quản lý của Nhà nước; từ vai trò phối hợp chỉ đạo tác chiến giữa các cơ quan, ban, ngành với Mặt trận và đoàn thể của từng cấp, giữa cấp thị xã với cấp cơ sở.

Uy tín sự lãnh đạo của Đảng bộ Hội An trong sự nghiệp xây dựng và phát triển đời sống văn hóa còn được thể hiện bởi sự gương mẫu của cán bộ, đảng viên, của các tổ chức cơ sở đảng. Trước hết, phải làm cho toàn thể đảng viên, nhất là cán bộ lãnh đạo các cấp nhận thức đúng đắn về ý nghĩa đặc biệt quan trọng của sự nghiệp xây dựng đời sống văn hóa. Từ đó tạo ra sự đoàn kết nhất trí, đồng tâm hợp lực phấn đấu thực hiện những nhiệm vụ, nội dung, chương trình công tác đã đề ra. Vai trò gương mẫu của cán bộ, đảng viên càng được phát huy thông qua việc xây dựng gia đình văn hóa, tham gia sinh hoạt cùng chi bộ đảng ở địa bàn cư trú. Việc phân loại đảng viên, bình xét công chức nhà nước hằng năm đều căn cứ vào kết quả thực hiện các tiêu chuẩn về xây dựng nếp sống văn minh - gia đình văn hóa ở địa bàn dân cư. Xét công nhận danh hiệu trong sạch vững mạnh đối với các tổ chức cơ sở đảng và phong trào thi

đua yêu nước của các địa phương, đơn vị cũng có thêm một tiêu chí là căn cứ vào kết quả chỉ đạo điều hành cuộc vận động "Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa" ở cơ sở.

Ba là, đẩy mạnh công tác tuyên truyền vận động, tổ chức và quản lý các hoạt động văn hóa, gắn với việc bảo vệ và phát huy các di sản văn hóa. Để nhân dân và cán bộ hiểu rõ và tự giác thực hiện, các cấp ủy cơ sở nên lấy việc kiên trì vận động, tuyên truyền, thuyết phục bằng nhiều hình thức, nhiều lực lượng, phương tiện làm phương pháp chủ yếu; làm cho những nội dung của cuộc vận động toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa và xây dựng thị xã văn hóa thấm đến mỗi gia đình, cá nhân, mỗi nhóm người, mỗi tập thể. Phải coi đây là việc làm thường xuyên, liên tục của các cấp, các ngành, các địa phương, đơn vị, các khu dân cư, tộc họ, trong đó vai trò nòng cốt thường trực là ngành văn hóa thông tin - truyền thanh, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể. Bên cạnh việc vận động, hướng dẫn xây dựng các quy ước khả thi của cộng đồng, công tác quản lý nhà nước nhằm thực hiện mục tiêu xây dựng thị xã văn hóa cần được tiến hành chặt chẽ, chủ động.

Bốn là, cùng với việc kiên trì vận động, tuyên truyền, thuyết phục làm phương pháp chính, phải coi trọng phát huy dân chủ của nhân dân, khơi dậy ý thức trách nhiệm và tinh thần tự giác của nhân dân, huy động tiềm năng to lớn của nhân dân trong việc bảo vệ và sáng tạo các giá trị văn hóa làm động lực. Mặt khác, cần tổ chức và quản lý chặt chẽ các hoạt động văn hóa, chú trọng công tác phòng ngừa, đấu tranh kiên quyết với các tệ nạn xã hội và những hiện tượng tiêu cực ngay tại mỗi địa bàn dân cư; đồng thời phải thường xuyên làm tốt công tác kiểm tra, sơ kết, kiểm điểm, tổng kết đúng định kỳ, rút kinh nghiệm và động viên kịp thời những điển hình tiên tiến, phát hiện những khuyết điểm, những vấn đề bất cập để có những điều chỉnh bổ sung phù hợp. Trong quá trình triển khai thực hiện, phải luôn chú trọng công tác nghiên cứu, tìm tòi, lựa chọn những mô hình và phương thức hoạt động phù hợp, cải tiến và nhân rộng những mô hình đã có, xây dựng thêm những mô hình mới nhằm tăng thêm sức hấp dẫn và nâng cao chất lượng phong trào bảo đảm tính khoa học, bền vững và sự phát triển liên tục. □